

บทที่ 2

ระเบียบวิธีสถิติ

2.1 ประชากรเป้าหมาย

การสำรวจโครงการนี้ คุ่มรวมคือ ครั้วเรือ่นส่วนบุคคลและครั้วเรือ่นกลุ่มบุคคล ประเภทครั้วเรือ่นคนงาน ทุกครั้วเรือ่นที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลทุกจังหวัดทั่วประเทศ ยกเว้นครั้วเรือ่นชาวต่างประเทศที่มีเอกลักษณ์ทางการพูด

สำหรับครั้วเรือ่นที่เข้าข่ายการแ่งนั้บของการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร ได้แก่ ครั้วเรือ่นส่วนบุคคล และครั้วเรือ่นกลุ่มบุคคล ประเภทครั้วเรือ่นคนงาน ซึ่งจะมีรายชื่อปรากฏในบัญชีรายชื่อครั้วเรือ่นตัวอย่าง

บุคคลที่เข้าข่ายการแ่งนั้บ ได้แก่ ผู้ที่เป็นสมาชิกในครั้วเรือ่นส่วนบุคคลตัวอย่าง และผู้ที่ถูกเลือกเป็นตัวอย่างในครั้วเรือ่นกลุ่มบุคคล ประเภทครั้วเรือ่นคนงาน

2.2 เวลาอ้างอิง

หมายถึง ระยะเวลา 1 ปีก่อนวันสัมภาษณ์ หรือระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2562 ถึง 30 กันยายน 2563

2.3 คำนิยาม

การย้ายถิ่น หมายถึง การที่ย้ายสถานที่อยู่อาศัยจากเขตเทศบาลอื่นหรือ อบต.อื่น หรือจากประเทศอื่น ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยครั้งสุดท้ายมายังเขตเทศบาลหรือ อบต. ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ปัจจุบัน

การเปลี่ยนเขตเทศบาลหรือ อบต. เนื่องจากการขยายเขตเทศบาลหรือแยกหมู่บ้าน โดยที่บุคคลหรือครั้วเรือ่นนั้นยังอยู่ประจำที่เดิม และการย้ายสถานที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ไม่นับว่าเป็นการย้ายถิ่น

ผู้ย้ายถิ่นระหว่างจังหวัด หมายถึง ผู้ซึ่งจังหวัดที่เคยอยู่ครั้งสุดท้ายก่อนย้าย ต่างกับจังหวัดที่อยู่ในคาบเวลาสำรวจ

ผู้ย้ายถิ่นระหว่างภาค หมายถึง ผู้ซึ่งภาคที่เคยอยู่ครั้งสุดท้ายก่อนย้าย ต่างกับภาคที่อยู่ในคาบเวลาสำรวจ

ครั้วเรือ่นเดิม หมายถึง ครั้วเรือ่นสุดท้ายที่ผู้ย้ายถิ่นอาศัยอยู่ ก่อนย้ายมาอาศัยอยู่ในครั้วเรือ่นปัจจุบัน

ครั้วเรือ่นอื่น หมายถึง ครั้วเรือ่นที่นอกเหนือจากครั้วเรือ่นเดิมและครั้วเรือ่นปัจจุบัน

อาชีพ หมายถึง ประเภทหรือชนิดของงานที่บุคคลนั้นทำอยู่ การจัดจำแนกประเภทอาชีพใช้ตาม International Standard Classification of Occupation (ISCO-08) ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO)

อุตสาหกรรม หมายถึง ประเภทของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ได้ดำเนินการโดยสถานประกอบการที่บุคคลนั้นกำลังทำงานอยู่ หรือประเภทของธุรกิจ ซึ่งบุคคลนั้นได้ดำเนินการอยู่ในสัปดาห์แห่งการสำรวจ การจัดจำแนกประเภทอุตสาหกรรม ใช้ตาม Thailand Standard Industrial Classification (TSIC) 2009 ฉบับปรับปรุงโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ

สถานภาพการทำงาน หมายถึง สถานะของบุคคลที่ทำงานในสถานที่ที่ทำงานหรือธุรกิจ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. นายจ้าง หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจของตนเองเพื่อหวังผลกำไร หรือส่วนแบ่ง และได้จ้างบุคคลอื่นมาทำงานในธุรกิจในฐานะลูกจ้าง
2. ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจของตนเองโดยลำพังผู้เดียว หรืออาจมีบุคคลอื่นมาร่วมกิจการด้วยเพื่อหวังผลกำไร หรือส่วนแบ่งและไม่ได้จ้างลูกจ้างแต่อาจมีสมาชิกในครั้วเรือ่นหรือผู้ฝึกงานมาช่วยทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนอย่างอื่นสำหรับงานที่ทำ
3. ช่วยธุรกิจในครั้วเรือ่นโดยไม่ได้รับค่าจ้าง หมายถึง ผู้ที่ช่วยทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ในไร่นาเกษตร หรือในธุรกิจของสมาชิกในครั้วเรือ่น
4. ลูกจ้าง หมายถึง ผู้ที่ทำงานโดยได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน รายสัปดาห์ รายวัน รายขึ้น หรือเหมาจ่าย ค่าตอบแทนที่ได้รับจากการทำงาน อาจจะเป็นเงิน หรือสิ่งของ

ลูกจ้างแบ่งออกเป็น 3 ประเภท

4.1 ลูกจ้างรัฐบาล หมายถึงข้าราชการ พนักงานเทศบาล พนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด ตลอดจนลูกจ้างประจำ และชั่วคราวของรัฐบาล

4.2 ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ หมายถึงผู้ทำงานให้กับหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ

4.3 ลูกจ้างเอกชน หมายถึงผู้ทำงานให้กับเอกชน หรือธุรกิจของเอกชน รวมทั้งผู้รับจ้างทำงานบ้าน

5. การรวมกลุ่ม หมายถึง กลุ่มคนที่มาทำงานร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพึ่งตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกแต่ละคนมีความเท่าเทียมกันในการกำหนดการทำงานทุกขั้นตอนไม่ว่าเป็นการลงทุน การขาย งานอื่นๆ ของกิจการที่ทำ ตลอดจนการแบ่งรายได้ให้แก่สมาชิกตามที่ตกลงกัน (การรวมกลุ่มดังกล่าวอาจจดทะเบียนจัดตั้งในรูปของสหกรณ์หรือไม่ก็ได้)

ระดับการศึกษาที่สำเร็จ

ได้จำแนกการศึกษาตามระดับการศึกษาที่สำเร็จดังนี้

1. ไม่มีการศึกษา หมายถึง บุคคลที่ไม่เคยเข้าศึกษาในโรงเรียน หรือไม่เคยได้รับการศึกษา

2. ต่ำกว่าประถมศึกษา หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 หรือชั้น ม.3 เดิม

3. สำเร็จประถมศึกษา หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 หรือชั้น ม.3 เดิมขึ้นไป แต่ไม่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่า

4. สำเร็จมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้น ม.3 ม.ศ.3 หรือ ม.6 เดิมขึ้นไป แต่ไม่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่า

5. สำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลาย

5.1 สายสามัญ หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทสามัญศึกษาตั้งแต่ชั้น ม.6 ม.ศ.5 หรือ ม.8 เดิมขึ้นไป แต่ไม่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่า

5.2 อาชีวศึกษา หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทอาชีวศึกษาหรือวิชาชีพที่เรียนต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือ

เทียบเท่า โดยมีหลักสูตรไม่เกิน 3 ปี และไม่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่า

5.3 วิชาการศึกษา หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาการศึกษา (การฝึกหัดครู) ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไปแต่ไม่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่า

6. อุดมศึกษา

6.1 สายวิชาการ หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทสามัญศึกษาหรือสายวิชาการ โดยได้รับวุฒิปริญญาตรีปริญญาตรี โท เอก

6.2 สายวิชาชีพ หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทอาชีวศึกษา หรือสายวิชาชีพที่ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือเทียบเท่าอนุปริญญา ปริญญาตรี

6.3 สายวิชาการศึกษา หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาการศึกษา และได้รับประกาศนียบัตรระดับอนุปริญญาและปริญญาตรี

7. อาชีวศึกษาระยะสั้น หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาหรือการฝึกอบรมประเภทอาชีวศึกษาที่มีหลักสูตรไม่เกิน 1 ปี และได้รับประกาศนียบัตรหรือใบรับรองเมื่อสำเร็จการศึกษา พื้นความรู้ของผู้เข้าเรียนได้กำหนดให้แตกต่างตามวิชาเฉพาะแต่ละอย่างที่เรียน แต่อย่างต่ำต้องจบประถมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่า

8. อื่น ๆ หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาที่ไม่สามารถเทียบชั้นได้

2.4 แผนแบบการเลือกตัวอย่าง

แผนแบบการเลือกตัวอย่างที่ใช้เป็นแบบ Stratified Two-Stage Sampling (รายละเอียดในภาคผนวก ก) โดยมีจังหวัดเป็นสตราตัม และในเขตเทศบาล นอกเขตเทศบาล เป็นสตราตัมย่อยในการเลือกตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง (Primary Sampling Stage) หน่วยตัวอย่างขั้นที่หนึ่งคือ เขตแขวงนับ โดยรอบตัวอย่างสำหรับการเลือกหน่วยตัวอย่างขั้นที่หนึ่งได้มาจากโครงการสำมะโนประชากร พ.ศ. 2553 ที่ได้มีการปรับปรุงให้มีความทันสมัย และจำนวนเขตแขวงนับตัวอย่างทั้งสิ้น 5,970 เขตแขวงนับสำหรับการเลือกตัวอย่างขั้นที่สอง (Secondary Sampling Stage) คร่าวเรือนส่วนบุคคลและสมาชิก

ในครัวเรือนกลุ่มบุคคลประเภทคนงานเป็นหน่วย ตัวอย่างขั้นที่สอง โดยกำหนดให้ 16 และ 12 ครัวเรือนตัวอย่างต่อเขตแฉงนั้บตัวอย่างในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ตามลำดับ ในกรณีของครัวเรือนกลุ่มบุคคลประเภทคนงาน จะเป็นการเลือกสมาชิกตัวอย่างจากครัวเรือนกลุ่มบุคคลประเภทคนงานทุกครัวเรือนก่อนดำเนินการเลือกครัวเรือนตัวอย่าง ได้มีการสร้างกรอบครัวเรือนตัวอย่าง โดยทำการนับและจดครัวเรือน และอาคาร/สิ่งปลูกสร้างทุกแห่งในแต่ละเขตแฉงนั้บตัวอย่าง หลังจากนั้นจึงมีการจัดเรียงรายชื่อครัวเรือนส่วนบุคคลใหม่ตามขนาดครัวเรือน ซึ่งวัดด้วยจำนวนสมาชิกในครัวเรือน แล้วจึงดำเนินการเลือกครัวเรือนตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบมีระบบ

2.5 รายการข้อมูล

สำหรับแบบสอบถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ และบันทึกรายละเอียดของบุคคลที่อยู่ในข่ายการสำรวจโครงการนี้ ประกอบด้วยข้อถามเกี่ยวกับ

1. การย้ายถิ่นของประชากร
2. วัฏจักรการย้ายถิ่น
3. แนวโน้มการย้ายถิ่นในอนาคต
4. การรับเงิน/สิ่งของ ของผู้ย้ายถิ่น
5. การส่งเงิน/สิ่งของ ของผู้ย้ายถิ่น

2.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสำรวจได้ดำเนินการพร้อมกันทั่วประเทศในระหว่างวันที่ 1 – 12 ของเดือนตุลาคม พฤศจิกายน และธันวาคม พ.ศ. 2563

สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือนตัวอย่าง โดยพนักงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งมีประสบการณ์ในการสำรวจ

ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พกพาขนาดกลาง (Tablet) ในการบันทึกข้อมูลแทนแบบสอบถามเป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งทำให้สามารถควบคุมคุณภาพ

และติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของพนักงานเก็บรวบรวมข้อมูลได้

ทั้งนี้ ก่อนเริ่มการปฏิบัติงานเก็บรวบรวมข้อมูล สำนักงานสถิติแห่งชาติ มีการจัดประชุมชี้แจงการปฏิบัติงานผ่านระบบ Video Conference เป็นประจำทุกเดือน เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจแบบสอบถาม คำนิยามที่สำคัญ ขอบข่าย คุ่มรวม ตลอดจนข้อสังเกต ปัญหาอุปสรรคที่พบ

การปฏิบัติงานเก็บรวบรวมข้อมูลพนักงานจะทำการสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่าง และทำการบันทึกข้อมูลลงเครื่องคอมพิวเตอร์พกพาขนาดกลาง (Tablet) เมื่อพนักงานทำการตรวจสอบข้อมูลบนเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตเข้าสู่ Server ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเก็บไว้ในระบบ Cloud Computing สำหรับประมวลผลข้อมูลต่อไป

2.7 การประมวลผลข้อมูล

สำหรับการสำรวจครั้งนี้เป็นการสำรวจด้วยตัวอย่าง เพื่อให้สามารถประมาณค่าหรืออ้างถึงประชากรได้นั้น ต้องมีการคำนวณค่าถ่วงน้ำหนักให้แต่ละหน่วยที่ถูกเลือกมาเป็นตัวแทน โดยมีขั้นตอนการคำนวณค่าถ่วงน้ำหนัก 3 ขั้นตอนหลักๆ (รายละเอียดในภาคผนวก ก) ดังนี้

1. คำนวณค่าถ่วงน้ำหนักพื้นฐาน (Design weight หรือ base weight) เป็นการคำนวณส่วนกลับของความน่าจะเป็นของหน่วยตัวอย่างที่ถูกเลือกในแต่ละขั้นของการเลือกตัวอย่างตามแผนแบบการเลือกตัวอย่าง

2. การปรับค่าถ่วงน้ำหนักพื้นฐานเมื่อมีข้อมูลที่ไม่ตอบ (Adjustment for non-response) โดยจะทำการปรับค่าถ่วงน้ำหนักของครัวเรือน

3. การปรับค่าถ่วงน้ำหนักด้วยข้อมูลสนับสนุนอื่นๆ (post-stratification calibration adjustment) โดยใช้ข้อมูลจากการคาดประมาณประชากร จำแนกตามกลุ่มอายุ เพศ ภาค และเขตการปกครอง

2.8 ข้อจำกัดของข้อมูล

ตาราง 2.1 การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของการแปรผันของค่าประมาณยอดรวมผู้ย้ายถิ่น และผู้ที่ไม่ย้ายถิ่น จำแนกตามกลุ่มอายุ เพศ และเขตการปกครอง

ภาค	กลุ่มอายุ (ปี)	ค่าสัมประสิทธิ์ของความแปรผันของค่าประมาณยอดรวม (ร้อยละ) (C.V. %)					
		ผู้ย้ายถิ่น			ผู้ไม่ย้ายถิ่น		
		รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
ทั่วราชอาณาจักร	รวม	2.7	3.6	3.9	0.03	0.05	0.05
	00-14	9.4	10.3	14.8	0.11	0.09	0.20
	15-17	13.2	18.2	19.1	0.10	0.12	0.17
	18-19	11.3	16.7	15.1	0.18	0.25	0.26
	20-24	6.3	9.1	8.6	0.24	0.37	0.32
	25-29	6.5	9.1	9.3	0.20	0.26	0.29
	30-34	6.9	9.4	10.0	0.15	0.23	0.20
	35-39	8.3	12.2	11.2	0.12	0.18	0.15
	40-49	6.9	9.2	10.5	0.07	0.11	0.09
	50-59	8.8	11.9	13.0	0.06	0.09	0.08
	60 ปีขึ้นไป	10.5	15.5	14.2	0.03	0.05	0.04
ในเขตเทศบาล	รวม	4.0	5.2	6.0	0.05	0.07	0.09
	00-14	16.1	14.8	23.5	0.22	0.13	0.43
	15-17	*	*	*	0.19	0.19	0.33
	18-19	18.0	*	*	0.27	0.38	0.38
	20-24	8.5	11.6	12.4	0.29	0.39	0.44
	25-29	8.9	13.7	11.5	0.27	0.40	0.36
	30-34	11.2	14.9	16.9	0.19	0.32	0.23
	35-39	12.0	17.1	16.8	0.16	0.24	0.22
	40-49	10.3	13.9	15.2	0.10	0.15	0.14
	50-59	13.1	18.3	18.7	0.10	0.15	0.13
	60 ปีขึ้นไป	14.9	*	19.2	0.05	0.06	0.07
นอกเขตเทศบาล	รวม	3.5	5.0	5.0	0.04	0.07	0.06
	00-14	9.8	14.0	13.6	0.09	0.12	0.13
	15-17	16.0	*	*	0.12	0.15	0.18
	18-19	13.7	19.9	18.8	0.24	0.34	0.35
	20-24	8.8	12.9	11.8	0.37	0.58	0.45
	25-29	9.5	12.1	14.7	0.29	0.35	0.46
	30-34	8.7	12.2	12.3	0.23	0.32	0.32
	35-39	11.4	17.3	14.7	0.18	0.28	0.22
	40-49	9.2	12.1	14.2	0.10	0.15	0.12
	50-59	11.7	15.3	18.1	0.07	0.10	0.09
	60 ปีขึ้นไป	14.6	*	*	0.04	0.08	0.04

หมายเหตุ : * ค่า C.V. มากกว่า 20%